

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ
SZTAB GENERALNY WOJSKA POLSKIEGO

NARODOWE SIŁY REZERWOWE
VADEMECUM

Warszawa

---

luty 2010

SPIS TREŚCI

OBJAŚNIENIE WAŻNIEJSZYCH POJĘĆ:	3
WPROWADZENIE	5
1. OGÓLNE ZAŁOŻENIA TWORZENIA NARODOWYCH SIŁ REZERWOWYCH	7
1.1. Podstawy prawne funkcjonowania NSR.....	7
1.2. Stan zasobów żołnierzy rezerwy	10
1.3. Uzupełnienie mobilizacyjne i pracownicze przydziały mobilizacyjne	10
1.4. Zasady tworzenia NSR	11
2. NSR W SYSTEMIE OBRONNYM PAŃSTWA	12
2.1. Liczebność i struktura organizacyjna	12
2.2. Podstawowe zadania NSR.....	12
2.3. Wyposażenie i wyekwipowanie żołnierzy NSR	13
2.4. System szkolenia żołnierzy NSR	13
3. PODSTAWOWE ZASADY PRZEBIEGU SŁUŻBY ŻOŁNIERZY NSR	15
3.1. Zasady zawierania kontraktu	15
3.2. Przydział kryzysowy	19
3.3. Rozwój służbowy	21
3.4. Służba przygotowawcza.....	23
4. OBOWIĄZKI I UPRAWNIENIA ŻOŁNIERZY NSR ORAZ PRACODAWCÓW	25
4.1. Uprawnienia i należności żołnierzy	25
4.2. Podstawowe obowiązki żołnierzy	28
4.3. Prawa i obowiązki pracodawców	28
4.4. Kształtowanie relacji z pracodawcami i żołnierzami NSR	30
5. ROLA NSR W KSZTAŁTOWANIU RELACJI WOJSKO – SPOŁECZEŃSTWO	30
5.1. Rozwijanie świadomości proobronnej obywateli	30
5.2. Współpraca z organizacjami zrzeszającymi żołnierzy rezerwy	31
PODSUMOWANIE	31

OBJAŚNIENIE WAŻNIEJSZYCH POJĘĆ:

Użyte w niniejszym Vademecum pojęcia oznaczają:

Czynna służba wojskowa – stosunek służbowy żołnierzy, oznaczający odbywanie lub pełnienie przez nich określonego rodzaju służby wojskowej i przynależność do Sił Zbrojnych RP, powstały w drodze powołania, niezależnie od sposobu jego nawiązania (dobrowolny lub obowiązkowy), trwający od chwili stawienia się osoby powołanej do służby wojskowej w ustalonym miejscu i czasie do czasu zwolnienia z czynnej służby wojskowej lub jego wygaśnięcia w innych przypadkach.

Ćwiczenia wojskowe rotacyjne – ćwiczenia wojskowe żołnierzy Narodowych Sił Rezerwowych odbywane z przerwami w określanych dniach w ciągu roku kalendarzowego, trwające łącznie do trzydziestu dni.

Edukacja dla bezpieczeństwa – nowa formuła programowa w zakresie wiedzy proobronnej, adresowana do uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

Kwalifikacja wojskowa – zespół czynności przeprowadzanych przez wójta lub burmistrza (prezydenta miasta), powiatową komisję lekarską i wojskowego komendanta uzupełnień w celu ustalenia zdolności osób do czynnej służby wojskowej, wstępnego przeznaczenia osób do poszczególnych form powszechnego obowiązku obrony, założenia ewidencji wojskowej oraz rekrutacji do ochotniczych form służby wojskowej.

Narodowe Siły Rezerwowe – wyselekcjonowany ochotniczy zasób żołnierzy rezerwy, posiadających przydziały kryzysowe na określone stanowiska służbowe w jednostkach wojskowych, nadane w wyniku ochotniczo zawartych kontraktów na pełnienie służby wojskowej w rezerwie i pozostających w dyspozycji do wykorzystania w przypadku zagrożeń militarnych i niemilitarnych, zarówno w kraju, jak i za granicą.

Okresowa służba wojskowa – rodzaj czynnej służby wojskowej dla żołnierzy rezerwy, pełnionej w ramach Narodowych Sił Rezerwowych przez określony czas, w razie realnego zagrożenia kryzysowego lub potrzeby wykonywania przez jednostkę wojskową misji pokojowej za granicą.

Profesjonalizacja Sił Zbrojnych RP – to integralna część procesu ich transformacji, polegająca na rezygnacji z obowiązkowej służby wojskowej i zastąpieniu jej służbą ochotniczą przy jednoczesnej przebudowie zasadniczych dziedzin funkcjonalnych Sił Zbrojnych RP. Jest ona ukierunkowana na zwiększenie możliwości wypełniania przez Siły Zbrojne konstytucyjnych funkcji oraz przydzielonych misji i zadań, zarówno na terenie kraju jak i poza jego granicami.

Przydział kryzysowy – wyznaczenie (w drodze karty przydziału kryzysowego) żołnierza rezerwy – ochotnika – na stanowisko służbowe określone w etacie jednostki wojskowej, na podstawie zawartego kontraktu, na którym będzie pełnił czynną służbę wojskową w ramach Narodowych Sił Rezerwowych.

Przydział mobilizacyjny – wyznaczenie żołnierza rezerwy (w drodze karty mobilizacyjnej) lub żołnierza w czynnej służbie wojskowej (w drodze rozkazu lub decyzji personalnej) na stanowisko służbowe w jednostce wojskowej, na którym będzie pełnił czynną służbę wojskową w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny.

Służba kontraktowa – forma zawodowej służby wojskowej, polegająca na wykonywaniu obowiązków służbowych na podstawie kontraktu terminowego, zawartego między osobą, która dobrowolnie zgłosiła się do tej służby, a uprawnionym organem wojskowym. Kontrakty mogą być powtarzane, jednak łączny czas tej służby jest ograniczony do dwunastu lat.

Służba przygotowawcza – rodzaj czynnej służby wojskowej dla ochotników niebędących żołnierzami rezerwy lub niepełniących dotychczas żadnego innego jej rodzaju, na potrzeby gromadzenia zasobów osobowych na potrzeby Narodowych Sił Rezerwowych.

Służba stała – forma zawodowej służby wojskowej, polegająca na wykonywaniu obowiązków służbowych po powołaniu do tej służby na czas nieokreślony, do osiągnięcia sześćdziesięciu lat życia lub wcześniejszego zwolnienia z tej służby w innych przypadkach.

Służba wojskowa w rezerwie – pełnienie określonego rodzaju czynnej służby wojskowej przewidzianej dla żołnierzy rezerwy posiadających nadane przydziały kryzysowe w ramach Narodowych Sił Rezerwowych, którymi są ćwiczenia wojskowe oraz okresowa służba wojskowa. Dla żołnierzy rezerwy posiadających nadane przydziały kryzysowe służba w rezerwie oznacza również ich gotowość (dyspozycję) do natychmiastowego rozpoczęcia pełnienia czynnej służby wojskowej w przypadku wystąpienia takich potrzeb.

Szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych – terenowe organy administracji wojskowej będące organami odwoławczymi w sprawach należących do wojskowych komendantów uzupełnień, a także organami właściwymi w sprawach związanych z udziałem wojska w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego w województwie.

Terenowe organy administracji wojskowej (TOAW) – terenowe organy wykonawcze Ministra Obrony Narodowej w sprawach operacyjno-obronnych i rządowej administracji niespolonej, którymi są dowódcy okręgów wojskowych, szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych oraz wojskowi komendanci uzupełnień. TOAW są zarazem jednostkami wojskowymi i terenowymi organami rządowej administracji niespolonej.

Wojskowi komendanci uzupełnień – terenowe organy administracji wojskowej I instancji, w szczególności właściwe w sprawach powszechnego obowiązku obrony i uzupełnienia Sił Zbrojnych, w tym rekrutacji do ochotniczych form służby wojskowej.

Zasoby osobowe na potrzeby Narodowych Sił Rezerwowych – ogół osób podlegających obowiązkowi służby wojskowej, będących żołnierzami rezerwy i zdolnych do czynnej służby wojskowej, w tym do zawodowej służby wojskowej, do końca roku kalendarzowego, w którym kończą pięćdziesiąt lat życia, a posiadający stopień podoficerski lub oficerski sześćdziesiąt lat życia.

Żołnierz – osoba obywatelka lub pełniąca określony rodzaj czynnej służby wojskowej.

Żołnierz NSR – żołnierz rezerwy, posiadający przydział kryzysowy na stanowisko służbowe w jednostce wojskowej.

Żołnierz rezerwy – osoba, która złożyła przysięgę wojskową, posiada określony stopień wojskowy oraz została przeniesiona do rezerwy po zwolnieniu z czynnej służby wojskowej, w tym z zawodowej służby wojskowej, ze służby kandydackiej, albo po odbyciu zajęć wojskowych w czasie trwania studiów, jeżeli w dalszym ciągu podlega obowiązkowi służby wojskowej. Żołnierzami rezerwy pozostaną również osoby, które dotychczas nabyły ten tytuł pomimo nieodbywania służby wojskowej.

WPROWADZENIE

Zapewnienie bezpieczeństwa to podstawowa powinność państwa wobec obywateli. Analiza współczesnego środowiska bezpieczeństwa wskazuje na brak zagrożenia wojną powszechną i na pojawienie się w nim nieznanym dotąd, tzw. asymetrycznych, zagrożeń i wyzwań. Do reagowania na tego typu zagrożenia konieczne są inne środki, a przede wszystkim inaczej zorganizowane siły zbrojne. Dlatego też w większości krajów armie masowe, przeszkalające obywateli do tworzenia wielomilionowych zasobów rezerwistów – niezbędnych do rozbudowy sił zbrojnych na czas wojny – są zastępowane armiami zawodowymi, mniejszymi, ale bardziej mobilnymi i dyspozycyjnymi.

Drugim ważnym powodem przechodzenia na armie zawodowe jest możliwość dokonania oszczędności finansowych. Armie zawodowe są mniejsze liczebnie, a jednocześnie sprawniejsze w reagowaniu na obecne zagrożenia. Odejście od armii z poboru skutkuje redukcją wydatków na utrzymywanie infrastruktury i zapasów sprzętu i uzbrojenia. W miejsce kosztownego szkolenia licznych rezerw osobowych, powstają oszczędniejsze mechanizmy uzupełniania zasobów osobowych. Powszechne przeszkolenie wojskowe obywateli zastępowane jest edukacją dla bezpieczeństwa, obejmującą głównie nauczanie zachowania w sytuacjach kryzysowych i udzielania pierwszej pomocy.

Jednocześnie z profesjonalizacją sił zbrojnych następuje zmiana charakteru i rozmiaru rezerw osobowych. Są one mniej liczne, przeznaczone przede wszystkim do uzupełniania stanowisk służbowych, których obsada w czasie pokoju jest nieopłacalna.

W Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO) kwestie rezerw reguluje dokument MC441/1 „*Założenia polityki NATO w sprawie rezerw*” („*NATO Framework Policy on Reserves*”). Z kolei w dokumencie MC317/1 „*Struktura Sił NATO*” („*NATO Force Structures*”), w aneksie H „*Siły Rezerwowe*” („*Reserve Forces*”), sprecyzowano zasady ich szkolenia i osiągania gotowości do działania. Znaczenie problematyki sił rezerwowych w myśleniu strategicznym NATO było przesłanką uznania Komitetu Narodowych Sił Rezerwowych (NRF) w 1995 r. przez Komitet Wojskowy jako oficjalnej organizacji rezerwistów.

Ewolucja sił zbrojnych szeregu państw sojuszniczych polega na zmniejszaniu ich liczebności przy większym nasyceniu nowoczesnymi środkami pola walki, przez co następuje relatywne zwiększanie siły uderzeniowej i mobilności. Stany sił rezerwowych są zmniejszane, jednak następuje ciągłe ich doskonalenie.

Liczebność sił rezerwowych jest różna w różnych państwach. W Stanach Zjednoczonych i Kanadzie jest zbliżona do liczebności żołnierzy w czynnej służbie wojskowej. Siły Zbrojne Wielkiej Brytanii, liczące w końcu 2009 r. ok. 196 tys. żołnierzy służby czynnej i 35 tys. żołnierzy rezerwy ochotniczej, w razie konieczności mogą niemal podwoić swoją liczebność, osiągając 430 tys. żołnierzy. W państwach basenu Morza Śródziemnego, liczebność sił rezerwowych kształtuje się w granicach 10-40% liczebności żołnierzy czynnej służby wojskowej. We Francji zakłada się wzrost liczebności Ochotniczej Rezerwy Operacyjnej z 46,5 tys. w 2006 r. do 94 tys. w roku 2012.

W Danii i Holandii, w ramach przebudowy systemów obronnych, przyjęto koncepcje zmniejszenia liczebności rezerw osobowych. Nowa, ulepszona formuła

funkcjonowania sił rezerwowych ma zapewnić ich optymalną jakość, pozwalającą zabezpieczyć potrzeby narodowych systemów bezpieczeństwa.

W niektórych państwach NATO funkcjonują odrębne jednostki organizacyjne, składające się z rezerwistów, przeznaczone do wzmocnienia sił regularnych lub dublowania istniejących jednostek. Często wysokie stanowiska dowódcze zajmowane są w nich przez żołnierzy rezerwy.

W przyszłości nie można wykluczyć niekorzystnego rozwoju wydarzeń, uzasadniającego powrót do obowiązkowej służby wojskowej i powszechnej mobilizacji na części lub całym terytorium państwa. Według założeń opartych na analizie środowiska bezpieczeństwa, ewentualny konflikt zbrojny o wysokim natężeniu poprzedzony będzie rozłożonymi w czasie sygnałami o rosnącym zagrożeniu. Obserwacja takich sygnałów pozwoli przeprowadzić z wyprzedzeniem konieczne przygotowania obronne państwa. Obejmą one w razie potrzeby zwiększenie liczebności sił zbrojnych, przeszkolenie wojskowe odpowiedniej liczby obywateli oraz pozyskanie uzbrojenia i wyposażenia na potrzeby mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych.

W Polsce, analogicznie jak w innych krajach NATO, podjęte zostały działania, przystosowujące Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej (zwane dalej „Siłami Zbrojnymi”) do realizacji misji i zadań, zgodnych z oceną obecnych i prognozowanych zagrożeń bezpieczeństwa.

Rada Ministrów w „*Programie profesjonalizacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej na lata 2008-2010*”, przyjętym w dniu 5 sierpnia 2008 r., wyznaczyła nowe zadania dla planowania obronnego. Brzmiały one następująco: „*Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej powinny być mobilne oraz gotowe do działania w krótkim czasie, zarówno w układzie koalicyjnym, jak i narodowym, oraz nowoczesnie uzbrojone i doskonale wyszkolone. Tym trudnym wymaganiom współczesnego systemu bezpieczeństwa może sprostać jedynie w pełni profesjonalna armia. Jej struktura, skład i wyposażenie muszą gwarantować w czasie pokoju gotowość do wykonywania konstytucyjnych funkcji oraz wypełniania misji wynikających z zobowiązań sojuszniczych i umów międzynarodowych*”.

Decyzja o rezygnacji z obowiązkowych form służby wojskowej spowodowała zmiany także w systemie gromadzenia i użycia rezerw osobowych.

Program profesjonalizacji Sił Zbrojnych zawiera postanowienia o utworzeniu Narodowych Sił Rezerwowych (NSR), ich przeznaczeniu, o stworzeniu materialnych rekompensat i zachęt do pełnienia służby w ramach NSR, a także o stworzeniu rekompensat dla pracodawców, zatrudniających żołnierzy rezerwy. W myśl tych postanowień NSR utrzymywane będą na potrzeby reagowania kryzysowego, jak również wzmocnienia jednostek wojskowych w razie potrzeby ich użycia do działań poza granicami państwa.

Stosownie do założeń koncepcyjnych, dokonane zostały zmiany legislacyjne, pozwalające uruchomić proces budowy NSR. Z tego punktu widzenia najważniejsza jest nowelizacja ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz wydane na jej podstawie akty wykonawcze.

Skala działań podejmowanych w związku z budową NSR, ich wielowymiarowość oraz znaczenie dla bezpieczeństwa państwa, uzasadniają przedstawienie głównych aspektów tego przedsięwzięcia w formie zwięzłego materiału informacyjnego. Niniejsze opracowanie, zatytułowane „*Narodowe Siły Rezerwowe. Vademecum*” (dalej „*Vademecum*”) stanowi odpowiedź na to zapotrzebowanie.

Vademecum jest przeznaczone do użytku terenowych organów administracji wojskowej, dowództw jednostek wojskowych, kadr pionu zarządzania zasobami osobowymi oraz osób funkcyjnych, które będą uczestniczyć w procesie tworzenia i zarządzania NSR. Mogą z niego korzystać także ochotnicy do służby w NSR.

Vademecum zawiera zwięzłe informacje na temat procesu tworzenia NSR, ich organizacji, mechanizmów zarządzania zasobami osobowymi oraz pragmatyki służby żołnierzy NSR. Stanowi pomoc w zrozumieniu tego procesu, jednak nie może zastąpić lektury aktów prawnych, w których znajdują się szczegółowe przepisy, dotyczące wszystkich aspektów utworzenia i funkcjonowania NSR. Korzystanie z ustaw i rozporządzeń jest w szczególności obowiązkiem osób zawodowo zajmujących się tymi problemami.

1. OGÓLNE ZAŁOŻENIA TWORZENIA NARODOWYCH SIŁ REZERWOWYCH

1.1. Podstawy prawne funkcjonowania NSR

Podstawy prawne utworzenia i funkcjonowania NSR stanowią przepisy następujących aktów normatywnych:

1. Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416, z późn. zm.).
2. Program profesjonalizacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej na lata 2008-2010, uchwalony przez Radę Ministrów w dniu 5 sierpnia 2008 r.
3. Program rozwoju Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej na lata 2007-2012.
4. Decyzja Nr 67/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie przedsięwzięć organizacyjnych zapewniających sprawną realizację procesu profesjonalizacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.
5. Decyzja Nr 401/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 2 grudnia 2009 r. w sprawie przedsięwzięć zapewniających realizację procesu tworzenia Narodowych Sił Rezerwowych.
6. Rozkaz Nr 326/SG/P1 Szefa Sztabu Generalnego WP z dnia 14 kwietnia 2008 r. w sprawie przedsięwzięć organizacyjnych zapewniających sprawną realizację procesu profesjonalizacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.
7. Rozkaz Szefa Sztabu Generalnego WP Nr 47/SG/P1 z dnia 20 stycznia 2010 r. w sprawie przedsięwzięć organizacyjnych zapewniających realizację procesu tworzenia i funkcjonowania Narodowych Sił Rezerwowych.

Zasadnicze znaczenie dla profesjonalizacji Sił Zbrojnych, w tym dla uruchomienia procesu tworzenia NSR, mają przepisy ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej. Nowelizacja tej ustawy została zakończona, a nowe przepisy weszły w życie 1 stycznia 2010 r.

Szczegółowe rozwiązania w sprawie NSR znajdują się w rozporządzeniach wydanych na podstawie przepisów znowelizowanej ustawy. Obecnie, na dzień 11 lutego 2010 r., prace nad projektami rozporządzeń są finalizowane.

Poniżej przedstawiony został wykaz 25 aktów wykonawczych lub ich projektów, dotyczących profesjonalizacji Sił Zbrojnych wraz z odpowiednim artykułem ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, stanowiącym podstawę prawną wydania rozporządzenia (w przypadku ustawy innej niż ustawa o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej podana została jej nazwa).

Rozporządzenia Rady Ministrów:

- 1) w sprawie przyznawania świadczeń żołnierzom rezerwy posiadającym przydziały kryzysowe (art. 132 ust. 3).
- 2) z dnia 5 lutego 2010 r. w sprawie stopni policyjnych, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Służby Więziennej lub Straży Granicznej odpowiadających poszczególnym stopniom wojskowym (art. 76a ust. 3);
- 3) zmieniające rozporządzenie w sprawie zawiadamiania wojskowych komendantów uzupełnień o osobach podlegających obowiązkowi czynnej służby wojskowej oraz wydawania przez pracodawców, szkoły i inne jednostki organizacyjne zaświadczeń w sprawach powszechnego obowiązku obrony (art. 50 ust. 5);
- 4) zmieniające rozporządzenie w sprawie wojskowego obowiązku meldunkowego, obowiązku powiadamiania wojskowego komendanta uzupełnień oraz uzyskiwania zezwolenia na wyjazd i pobyt za granicą (art. 53 ust. 5);

Rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej (nowe) w sprawie:

- 1) zawierania kontraktów na wykonywanie obowiązków w Narodowych Siłach Rezerwowych (art. 99b);
- 2) przydziałów kryzysowych (art. 59b ust. 12);
- 3) ćwiczeń wojskowych żołnierzy rezerwy (art. 106);
- 4) pełnienia okresowej służby wojskowej (art. 108 ust. 13);
- 5) świadczenia pieniężnego przysługującego pracodawcom zatrudniającym żołnierzy rezerwy posiadających nadany przydział kryzysowy za okres odbywania przez tych żołnierzy ćwiczeń wojskowych lub pełnienia okresowej służby wojskowej (art. 134a ust. 12);
- 6) służby przygotowawczej (art. 98g);
- 7) stawek uposażenia zasadniczego żołnierzy pełniących służbę przygotowawczą – w porozumieniu z Ministrem Pracy i Polityki Społecznej (art. 34 ust. 4 ustawy o uposażeniu żołnierzy niezawodowych);
- 8) przydziałów mobilizacyjnych (art. 64a ust. 10);
- 9) mianowania na stopnie wojskowe (art. 76 ust. 14);
- 10) urlopów żołnierzy w czynnej służbie wojskowej (art. 70 ust. 6);
- 11) przeszkolenia wojskowego absolwentów szkół wyższych (art. 97a).

Rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej zmieniające rozporządzenia w sprawie:

- 1) prowadzenia ewidencji wojskowej (art. 49 ust. 3);

- 2) zakresu, sposobu oraz miejsca odtwarzania ewidencji wojskowej osób podlegających obowiązkowi służby wojskowej (art. 49 ust. 4);
- 3) wzywania osób podlegających powszechnemu obowiązkowi obrony przez organy wojskowe (art. 52 ust. 5);
- 4) doręczania wojskowych dokumentów osobistych i trybu postępowania z tymi dokumentami (art. 54 ust. 4);
- 5) przydziałów mobilizacyjnych i pracowniczych przydziałów mobilizacyjnych (art. 59a ust. 7);
- 6) określenia wzorów kart powołania i ich przeznaczania, a także wzorów obwieszczeń (art. 60 ust. 9);
- 7) wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowych komend uzupełnień (art. 14 ust. 6);
- 8) odbywania zasadniczej służby wojskowej (art. 83 ust. 3);
- 9) utworzenia wojskowych komisji lekarskich oraz określenia ich siedzib, zasięgu działania i właściwości (art. 29 ust. 8);
- 10) orzekania o zdolności do czynnej służby wojskowej oraz trybu postępowania wojskowych komisji lekarskich w tych sprawach (art. 30 ust. 4).

Ponadto, w procesie budowy i funkcjonowaniu NSR zastosowanie, w sposób pośredni, będą miały inne ustawy, wraz z wydanymi na ich podstawie aktami wykonawczymi. Ważniejsze ustawy są następujące:

1. Ustawa z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2002 r. Nr 9, poz. 87, z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 17 grudnia 1974 r. o uposażeniu żołnierzy niezawodowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 693, z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 66, z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2005 r. Nr 41, poz. 398, z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa (Dz. U. Nr 162, poz. 1117, z późn. zm.).
6. Ustawa z dnia 11 kwietnia 2003 r. o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą wojskową (Dz. U. Nr 83, poz. 760, z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. z 2008 r. Nr 141, poz. 892, z późn. zm.).
8. Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. Nr 89, poz. 590, z późn. zm.).
9. Ustawa z dnia 9 października 2009 r. o dyscyplinie wojskowej. (Dz. U. Nr 190, poz. 1474).
10. Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 196, poz. 1631, z późn. zm.).

Wejście w życie stosownych rozporządzeń zapewni możliwości funkcjonowania NSR i ich wykorzystanie zgodnie z potrzebami zapewnienia bezpieczeństwa państwa.

1.2. Zasoby żołnierzy rezerwy

Polska w następstwie funkcjonowania w przeszłości powszechnego obowiązku odbywania zasadniczej służby wojskowej dysponuje licznymi rezerwami osobowymi. Realizowany do 2009 r. system gromadzenia i uzupełniania zasobów żołnierzy rezerwy obejmował przede wszystkim obowiązkowe formy przeszkalania mężczyzn.

W zasobach oficerów rezerwy znajdują się oficerowie zawodowi po zakończeniu przez nich czynnej służby wojskowej oraz absolwenci uczelni wyższych, którzy odbyli obowiązkowe szkolenie wojskowe, posiadający tytuł magistra lub równorzędny. Rezerwy podoficerskie stanowią byli podoficerowie zawodowi, podoficerowie rezerwy, którzy odbyli zasadniczą służbę wojskową, absolwenci kursów podoficerskich rekrutowani spośród szeregowych rezerwy oraz absolwenci szkół wyższych po przeszkoleniu wojskowym i zdaniem egzaminu końcowym. W zasobach szeregowych rezerwy znajdują się głównie obywatele, którzy odbywali zasadniczą służbę wojskową. Duże znaczenie dla zasobów podoficerów i szeregowych rezerwy mają też żołnierze, którzy pełnili nadterminową zasadniczą służbę wojskową.

Przydatność oficerów, podoficerów i szeregowych rezerwy z punktu widzenia potrzeb obronnych państwa jest zróżnicowana. Decyduje o niej czas, który upłynął od momentu przeniesienia do rezerwy, zakres udziału w ćwiczeniach i wiek, który dla oficerów rezerwy pozostających na przydziałach mobilizacyjnych wynosi średnio 42 lata, a dla podoficerów rezerwy 32 lata.

Proces tworzenia profesjonalnych Sił Zbrojnych implikuje przeobrażenia w systemie mobilizacyjnym i systemie gromadzenia rezerw. Największy wpływ będzie miała rezygnacja z obowiązkowych form odbywania służby wojskowej przez obywateli, co radykalnie ograniczy napływ wyszkolonych rezerw osobowych. Zmiany spowodowane będą także inną liczebnością Sił Zbrojnych czasu „P” i „W”. W sumie, po wyczerpaniu obecnych zasobów rezerwistów, zasoby osobowe na potrzeby Narodowych Sił Rezerwowych będą o wiele mniejsze niż dotychczas.

Jednocześnie zasoby rezerwistów będą uzupełniane mniej licznymi, lecz lepiej wyszkolonymi żołnierzami zawodowymi, którzy zakończyli czynną służbę wojskową. Ponadto, Siły Zbrojne będą przyjmować coraz więcej ochotników bez przygotowania wojskowego do służby w NSR, którzy odbędą wcześniej służbę przygotowawczą.

1.3. Uzupełnienie mobilizacyjne i pracownicze przydziały mobilizacyjne

Niezależnie od utworzenia NSR funkcjonowały będą przydziały mobilizacyjne i pracownicze przydziały mobilizacyjne, które nadaje i unieważnia wojskowy komendant uzupełnień w porozumieniu z dowódcą jednostki wojskowej.

Przydziały mobilizacyjne nadaje się w czasie pokoju na stanowiska służbowe lub do pełnienia funkcji wojskowych, które są określone w etacie jednostki wojskowej i występują w czasie wojny. Przydziały mobilizacyjne nadaje się wyłącznie żołnierzom rezerwy, których w pierwszej kolejności przewiduje się powołać do służby wojskowej pełnionej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny. Nowym rozwiązaniem jest wprowadzenie ustawowych zasad nadawania przydziałów mobilizacyjnych żołnierzom

będącym w czasie pokoju w czynnej służbie wojskowej. Dowódca jednostki wojskowej w czasie pokoju nadaje i unieważnia przydziały mobilizacyjne na stanowiska służbowe lub funkcje wojskowe określone w etacie jednostki wojskowej żołnierzom w czynnej służbie wojskowej, którzy będą pełnili służbę wojskową w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny na stanowiskach służbowych lub funkcjach wojskowych innych, niż te, które zajmują w czasie pokoju. Przydział mobilizacyjny wygasa z dniem zwolnienia żołnierza z czynnej służby wojskowej z wyjątkiem żołnierzy pełniących okresową służbę wojskową lub odbywających ćwiczenia wojskowe. Żołnierzom pełniącym okresową służbę wojskową lub odbywającym ćwiczenia wojskowe, przydziały mobilizacyjne nadaje i unieważnia, na zasadach określonych dla żołnierzy rezerwy, wojskowy komendant uzupełnień, działając w porozumieniu z dowódcą jednostki wojskowej.

Nadanie przydziału mobilizacyjnego nie oznacza obowiązku odbywania ćwiczeń wojskowych podczas jego obowiązywania. W okresie, kiedy powszechny obowiązek odbywania zasadniczej służby wojskowej i ćwiczeń wojskowych nie jest realizowany, na ćwiczenia wojskowe mogą zostać powołani żołnierze rezerwy i inne osoby przeniesione do rezerwy nie będące żołnierzami rezerwy wyłącznie w wyniku ochotniczego zgłoszenia się. Żołnierze NSR, posiadający jednocześnie przydziały mobilizacyjne na te same stanowiska co przydziały kryzysowe, uczestniczą w ćwiczeniach według zasad obowiązujących w NSR.

Pracownikom zatrudnionym w jednostkach wojskowych, a w razie potrzeby również pracownikom zatrudnionym u innych pracodawców oraz innym osobom niebędącym pracownikami, mogą być nadawane w czasie pokoju pracownicze przydziały mobilizacyjne na stanowiska pracownicze, które są określone w etacie jednostki wojskowej i występują w czasie wojny.

Pracownicze przydziały mobilizacyjne nadaje się osobom w wieku 18-60 lat, oraz dodatkowo osobom starszym, zatrudnionym w jednostce wojskowej, które wyraziły zgodę na nadanie im tego przydziału. W stosunku do poprzednich przepisów rozszerzona została możliwość ochotniczego nadawania pracowniczych przydziałów mobilizacyjnych osobom powyżej 60 lat życia i zatrudnionym w jednostce wojskowej, np. wojskowym nauczycielom akademickim i prawnikom.

1.4. Zasady tworzenia NSR

NSR będą stanowiły integralną część systemu uzupełniania Sił Zbrojnych. Liczba stanowisk przeznaczonych dla żołnierzy NSR w jednostce wojskowej będzie uzależniona od jej specyfiki i realizowanych zadań kryzysowych. W jednostkach wojskowych mających krótki czas osiągnięcia gotowości liczba stanowisk uzupełnianych żołnierzami NSR będzie niewielka. Będą to niemal wyłącznie stanowiska, których obsada w czasie pokoju nie będzie konieczna i opłacalna. Żołnierze NSR służyć będą przede wszystkim do uzupełniania stanów osobowych do wymaganego wskaźnika rozwinięcia w jednostkach wsparcia i zabezpieczenia.

Zasady służby w NSR, z uwagi na jej ochotniczy charakter, muszą być przejrzyste i społecznie atrakcyjne, zapewniając przyjęcie dodatkowych obowiązków przez wystarczająco liczną z punktu widzenia potrzeb obronnych grupę obywateli. Służba żołnierzy rezerwy w NSR będzie odbywana na podstawie przydziałów kryzysowych nadawanych w wyniku ochotniczo zawartych kontraktów. Źródłem naboru do NSR w pierwszym etapie ich tworzenia będą byli żołnierze zawodowi, żołnierze zwolnieni ze służby kandydackiej i dobrze wyszkoleni żołnierze rezerwy. Nabór kandydatów do służby w NSR, będzie miał w zasadzie charakter terytorialny.

Pozyskanie kandydatów spoza danego województwa, będzie dopuszczalne w przypadku braku kandydatów o wymaganych kwalifikacjach.

Napływ do NSR wymaganej liczby rezerwistów o pożądanym przez wojsko kwalifikacjach i predyspozycjach będzie zapewniony w wyniku wzmacniania motywacji patriotycznej do służby przez odpowiednie warunki materialne dla żołnierzy NSR. Z doświadczeń armii zawodowych wiadomo, że prestiż służby w rezerwie jest istotnym elementem motywacji, jednak musi być on poparty systemem materialnych zachęt i uprawnień.

Czynnikiem motywującym do służby w NSR będzie perspektywa służby poza granicami państwa w ramach polskich kontyngentów wojskowych, z uwagi na wyższe wynagrodzenie. Czynnikiem ten będzie jednak osłabiany problemami rodzinnymi lub komplikacjami w pracy zawodowej. W procesie rekrutacji do służby w ramach NSR, bardzo ważne będzie pozyskanie żołnierzy rezerwy posiadających specjalności lub umiejętności wartościowe z punktu widzenia Sił Zbrojnych, w szczególności lekarzy, pracowników średniego personelu medycznego, tłumaczy, prawników, psychologów, mediatorów, analityków, informatyków, inżynierów, specjalistów *public relations*, CIMIC oraz działań psychologicznych.

Pozyskanie odpowiednich kandydatów do służby w NSR i proces ich tworzenia wymaga zaangażowania i współdziałania całego resortu obrony narodowej, stosownie do zakresu kompetencji oraz zadań, określonych w decyzji Nr 401/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 2 grudnia 2009 r. w sprawie przedsięwzięć zapewniających realizację procesu tworzenia Narodowych Sił Rezerwowych.

2. NARODOWE SIŁY REZERWOWE W SYSTEMIE OBRONNYM PAŃSTWA

2.1. Liczebność i struktura organizacyjna NSR

Liczebność NSR odpowiadać będzie potrzebom obronności państwa w czasie kryzysu, zapewniając pozyskanie do Sił Zbrojnych wystarczającej liczby ochotników o pożądanym predyspozycjach i kwalifikacjach. Ewidencyjnie Siły Zbrojne będą liczyć do 120 tys. żołnierzy, w tym ok. 20 tys. żołnierzy NSR. Z uwagi na uwarunkowania budżetowe, kadrowe i infrastrukturalno-organizacyjne przyjęto, że początkowo, tj. na koniec 2010 r., NSR będą liczyły do 10 tys. żołnierzy rezerwy. W roku 2011 nastąpi dalszy wzrost ich liczebności, aby na koniec tego roku osiągnąć poziom do 20 tys. żołnierzy.

NSR tworzą żołnierze rezerwy, którym nadano przydziały kryzysowe. Nie stanowią one oddzielnego, wyodrębnionego organizacyjnie komponentu Sił Zbrojnych. Oznaczają sposób uzupełniania części etatowych stanowisk poszczególnych jednostek wojskowych. Określenie liczby stanowisk na potrzeby NSR, a także ich obsada będzie należeć do kompetencji właściwych dowódców, komendantów, szefów jednostek organizacyjnych, stosownie do realizowanych i planowanych zadań.

2.2. Podstawowe zadania NSR

Przeznaczenie NSR wynika z ich definicji, zawartej w ustawie o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej. Żołnierze rezerwy na przydziałach

kryzysowych, z uwagi na dyspozycyjność do okresowego pełnienia służby czynnej w razie potrzeby, stanowią wzmocnienie potencjału jednostek wojskowych w przypadkach uzasadnionych potrzebami obrony państwa, potrzebami Sił Zbrojnych lub zarządzania kryzysowego.

Zadaniem NSR, tak jak i całych Sił Zbrojnych, jest zapewnienie suwerenności i niepodległości Narodu Polskiego oraz jego bezpieczeństwa i pokoju. Siły Zbrojne mogą także brać udział w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, działaniach antyterrorystycznych i z zakresu ochrony mienia, akcjach poszukiwawczych oraz ratowania lub ochrony zdrowia i życia ludzkiego, oczyszczaniu terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwianiu, a także w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego. Zadania NSR z zakresu zarządzania kryzysowego mogą być realizowane w trybie natychmiastowego stawiennictwa żołnierzy rezerwy.

Ponadto NSR służyć będą uzupełnieniu stanowisk służbowych występujących w strukturach polskich kontyngentów wojskowych poza granicami państwa.

NSR będą tym elementem, którego jednym z zadań będzie utrzymywanie więzi Sił Zbrojnych ze społeczeństwem, co ma szczególne znaczenie w przypadku armii zawodowych.

2.3. Wyposażenie i wyekwipowanie żołnierzy NSR

Uzbrojenie, umundurowanie i wyposażenie żołnierzy NSR będzie zgodne z normami należności ujętymi w etatach oraz tabelach należności do etatów na czas odbywania służby (ćwiczeń wojskowych). Rodzaj i ilość przedmiotów mundurowych oraz wyposażenia żołnierzy NSR zostaną określone w znowelizowanym rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej w sprawie umundurowania i wyekwipowania żołnierzy czynnej służby wojskowej. W określaniu należności uwzględnione będzie kryterium celowości posiadania konkretnych elementów umundurowania i wyekwipowania oraz dłuższe okresy użytkowania wynikające z pozostawania w czynnej służbie tylko przez część roku. Należności przechowywane będą w jednostkach wojskowych właściwych ze względu na nadany przydział kryzysowy lub rejonowych bazach materiałowych.

Umundurowanie żołnierzy NSR będzie identyczne jak żołnierzy zawodowych pełniących służbę w tej samej jednostce wojskowej. Identyfikację wizualną żołnierzy NSR zapewnią oznaki i odznaki wyróżniające ten rodzaj służby.

2.4. Szkolenie żołnierzy NSR

System szkolenia żołnierzy rezerwy musi uwzględniać zadania stawiane przed NSR, przygotowanie rezerwistów i ich doświadczenia wojskowe. Realizowane w Siłach Zbrojnych programy edukacyjne i szkoleniowe muszą być tak opracowane, aby w istotnym stopniu podnieść poziom kompetencji indywidualnych i zespołowych.

Proces szkolenia żołnierzy NSR będzie realizowany głównie w czasie ćwiczeń wojskowych i podczas pełnienia okresowej służby wojskowej.

Rodzaje ćwiczeń będą następujące:

- jednodniowe;

- krótkotrwałe, trwające nieprzerwanie do trzydziestu dni;
- długotrwałe, trwające nieprzerwanie do dziewięćdziesięciu dni;
- rotacyjne, trwające łącznie do trzydziestu dni i odbywane z przerwami w określonych dniach w ciągu danego roku kalendarzowego.

Na program ćwiczeń wojskowych żołnierzy NSR złożą się kształcenie teoretyczne oraz szkolenia i zajęcia praktyczne wynikające z przyjętych programów szkolenia. Szkolenie żołnierzy NSR będzie realizowane w trzyletnim cyklu, podzielonym na roczne etapy obejmujące doskonalenie umiejętności indywidualnych, szkolenie zgrywające oraz szkolenie doskonalące lub podtrzymujące umiejętności i nawyki.

Żołnierze NSR będą mogli odbywać ćwiczenia wojskowe w trybie natychmiastowego stawiennictwa, jednak nie częściej niż jeden raz w ciągu roku kalendarzowego. W razie powołania na te ćwiczenia, czas ich odbywania będzie zaliczany do sumarycznego okresu trwania ćwiczeń wojskowych rotacyjnych. Będą mogli ponadto zostać zobowiązani do odbycia, w okresie obowiązywania przydziału kryzysowego, ćwiczeń wojskowych krótkotrwałych.

Zorganizowanie systemu doręczania kart powołania do odbycia ćwiczeń wojskowych przeprowadzanych w trybie natychmiastowego stawiennictwa i przeprowadzanej w tym samym trybie okresowej służby wojskowej, oraz do służby wojskowej pełnionej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny zapewnią w gminach wójtowie lub burmistrzowie (prezydenci miast), natomiast w powiatach starostowie (prezydenci miast na prawach powiatu). W pozostałych przypadkach powiadomienie żołnierzy rezerwy nastąpi w trybie zwykłym.

Wykaz ćwiczeń wojskowych rotacyjnych w danym roku kalendarzowym ustali dowódca jednostki wojskowej, do której żołnierze rezerwy będą mieli nadane przydziały kryzysowe. Nie będzie on jednak obejmował ćwiczeń wojskowych prowadzonych w trybie natychmiastowego stawiennictwa. Zbiorowy wykaz za jednostkę wojskową na kolejny rok będzie wykonywany nie później niż na trzydzieści dni przed upływem roku kalendarzowego. Wyciągi z niego zostaną przesłane wojskowemu komendantowi uzupełnień, właściwemu do powołania żołnierza NSR na te ćwiczenia.

Z wykazem zapoznaje się, za pisemnym potwierdzeniem, żołnierzy rezerwy. Żołnierz rezerwy, po zapoznaniu się z wykazem informuje niezwłocznie swojego pracodawcę o dniach, w których będzie odbywał ćwiczenia wojskowe rotacyjne oraz o zmianach w wykazie, a także powiadamia go o powołaniu na te ćwiczenia.

W roku kalendarzowym, w którym nadano żołnierzowi rezerwy przydział kryzysowy, ustalenie terminów ćwiczeń rotacyjnych będzie mogło nastąpić w trakcie tego samego roku, w formie załącznika do wykazu. Za zgodą żołnierza rezerwy możliwe będzie dokonywanie w tym wykazie zmian, z wyjątkiem ćwiczeń wojskowych w trybie natychmiastowego stawiennictwa oraz pełnienia okresowej służby wojskowej.

Zwolnienie żołnierzy rezerwy z ćwiczeń wojskowych nastąpi po upływie czasu ich trwania określonego w karcie powołania. Żołnierze rezerwy powołani na ćwiczenia wojskowe w trybie natychmiastowego stawiennictwa będą zwalniani po upływie czasu wynikającego z przyczyn ich prowadzenia. Obligatoryjne zwolnienie żołnierzy rezerwy z ćwiczeń wojskowych przed ich odbyciem nastąpi w przypadku unieważnienia ich przydziałów kryzysowych. Żołnierzy rezerwy będzie można zwolnić z ćwiczeń wojskowych przed ich odbyciem również w przypadku wystąpienia okoliczności uzasadniających unieważnienie przydziału kryzysowego.

Żołnierze rezerwy będą mogli odbywać ćwiczenia wojskowe krótkotrwałe albo długotrwałe, za ich zgodą, lub w drodze ochotniczego zgłoszenia się, na potrzeby zawarcia kontraktu w celu nadania przydziału kryzysowego.

Służba okresowa może trwać do 24 miesięcy, z możliwością jej przedłużenia za zgodą żołnierza do 36 miesięcy w trakcie posiadania jednego przydziału kryzysowego.

Powołanie do okresowej służby wojskowej, pełnionej w trybie natychmiastowego stawiennictwa będzie możliwe w celu udziału jednostek wojskowych w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, w działaniach antyterrorystycznych i ochrony mienia, akcjach poszukiwawczych oraz ratowania lub ochrony życia ludzkiego, oczyszczaniu terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwiania, a także pozostałych zadań z zakresu zarządzania kryzysowego.

W roku kalendarzowym, w którym żołnierz rezerwy pełnił okresową służbę wojskową, dowódca jednostki wojskowej będzie mógł zwolnić tego żołnierza z odbywania ćwiczeń wojskowych, za wyjątkiem prowadzonych w trybie natychmiastowego stawiennictwa.

3. PRZEBIEG SŁUŻBY ŻOŁNIERZY NARODOWYCH SIŁ REZERWOWYCH

3.1. Kontrakt

Powołanie do służby w NSR zostanie poprzedzone zawarciem kontraktu, a następnie nadaniem przydziału kryzysowego.

Żołnierz rezerwy – kandydat do służby w NSR – zawierać będzie z dowódcą jednostki wojskowej dobrowolny kontrakt na okres od 2 do 6 lat. Kontrakt będzie zawierany na pisemny wniosek zainteresowanego, skierowany do wojskowego komendanta uzupełnień.

Kontrakt będzie mógł być zawarty z żołnierzem rezerwy, który spełnia łącznie następujące warunki:

- posiada orzeczenie wojskowej pracowni psychologicznej o braku przeciwwskazań do pełnienia czynnej służby wojskowej;
- nie był przeznaczony do służby zastępczej;
- nie był karany za przestępstwo umyślne;
- ma wykształcenie na poziomie co najmniej gimnazjum dla stanowisk przeznaczonych dla szeregowych lub co najmniej szkoły średniej dla stanowisk przeznaczonych dla podoficerów albo co najmniej szkoły wyższej dla stanowisk przeznaczonych dla oficerów;
- ma przygotowanie zawodowe oraz kwalifikacje i umiejętności przydatne w służbie wojskowej;
- zaliczył z oceną pozytywną sprawdzian z wychowania fizycznego zorganizowany przez dowódcę jednostki wojskowej.

Zawarcie kontraktu będzie mogło być również uzależnione od posiadania przez żołnierza rezerwy orzeczenia wojskowej komisji lekarskiej o jego zdolności do pełnienia służby poza granicami kraju.

Jeśli z parametrów przewidywanego dla tego żołnierza stanowiska służbowego wynika dostęp do informacji niejawnych, podpisanie kontraktu może być uzależnione od posiadania poświadczenia bezpieczeństwa. Żołnierze rezerwy, których to dotyczy będą, na pisemny wniosek dowódcy jednostki wojskowej lub wojskowego komendanta uzupełnień, podlegali postępowaniu sprawdzającemu na zasadach określonych w przepisach ustawy o ochronie informacji niejawnych.

Przewiduje się ponadto możliwość zawarcia kontraktu z żołnierzem czynnej służby wojskowej, który:

- odbywa zasadniczą służbę wojskową (wówczas, gdy będzie ona pełniona) – nie wcześniej, niż w ostatnim dniu czasu trwania tej służby;
- pełni służbę przygotowawczą – nie wcześniej, niż na trzy dni przed dniem zwolnienia z tej służby;
- odbywa ćwiczenia wojskowe (wówczas, gdy będą one organizowane) – nie wcześniej, niż na trzy dni przed dniem zwolnienia z tych ćwiczeń;
- pełni zawodową służbę wojskową lub służbę kandydacką – nie wcześniej, niż w dniu, w którym decyzja o jego zwolnieniu z czynnej służby wojskowej stała się ostateczna.

Wniosek do wojskowego komendanta uzupełnień żołnierz rezerwy składa bezpośrednio, natomiast żołnierz w czynnej służby wojskowej za pośrednictwem dowódcy jednostki wojskowej, w której pełni czynną służbę wojskową. Wniosek powinien być uzasadniony. Do wniosku załącza się:

- 1) życiorys;
- 2) odpis skrócony aktu urodzenia;
- 3) odpis lub uwierzytelnioną kopię dokumentu stwierdzającego posiadanie wymaganego wykształcenia oraz zaświadczenie szkoły, jeżeli osoba składająca wniosek pobiera naukę;
- 4) odpisy, uwierzytelnione kopie lub – po okazaniu oryginału – kopie posiadanych świadectw pracy;
- 5) uwierzytelnioną kopię lub – po okazaniu oryginału – kopię posiadanego poświadczenia bezpieczeństwa;
- 6) aktualną informację z Krajowego Rejestru Karnego;
- 7) zaświadczenie pracodawcy o zatrudnieniu, jeżeli osoba składająca wniosek jest pracownikiem;
- 8) inne dokumenty mające wpływ na nadanie przydziału kryzysowego, w szczególności potwierdzające kwalifikacje i uprawnienia zawodowe oraz umiejętności, np. certyfikaty językowe, świadectwa ukończenia szkół lub kursów itp.

Wojskowy komendant uzupełnień po otrzymaniu wniosku żołnierza rezerwy:

- 1) sprawdza, czy istnieje wolne stanowisko służbowe, na które może być nadany przydział kryzysowy;
- 2) umożliwia żołnierzowi zapoznanie się z przepisami;
- 3) sprawdza czy spełnione są warunki umożliwiające zawarcie kontraktu;
- 4) w razie potrzeby kieruje żołnierza do właściwej wojskowej komisji lekarskiej oraz do wojskowej pracowni psychologicznej w celu ustalenia zdolności do pełnienia

czynnej służby wojskowej;

- 5) wydaje do wypełnienia, za pisemnym potwierdzeniem odbioru, ankietę bezpieczeństwa osobowego oraz występuje do właściwych organów o przeprowadzenie postępowania sprawdzającego;
- 6) przesyła wniosek wraz z aktami sprawy do dowódcy jednostki wojskowej oraz kieruje żołnierza do jednostki w terminie ustalonym z dowódcą.

Dowódca jednostki wojskowej po otrzymaniu wniosku żołnierza rezerwy wraz z aktami sprawy i po jego przybyciu do jednostki wojskowej, organizuje sprawdzian ze sprawności fizycznej i przeprowadza rozmowę kwalifikacyjną. Może przeprowadzić dodatkowo egzaminy sprawdzające poziom wykształcenia i przygotowania zawodowego, w szczególności w zakresie znajomości budowy i obsługi sprzętu specjalistycznego oraz umiejętności fachowych. Następnie dowódca, w przypadku zaakceptowania kandydatury żołnierza rezerwy określa dla niego stanowisko służbowe, przeprowadza w razie potrzeby postępowanie sprawdzające zwykłe w celu wydania poświadczenia bezpieczeństwa, ustala termin rozpoczęcia i zakończenia wykonywania obowiązków w ramach NSR, będący terminem nadania i wygaśnięcia przydziału kryzysowego oraz podpisuje z nim kontrakt. W przypadku nie zaakceptowania kandydatury, dowódca jednostki wojskowej pisemnie powiadamia żołnierza o odmowie zawarcia kontraktu i odsyła wniosek wraz z aktami sprawy do właściwego wojskowego komendanta uzupełnień.

Inaczej przebiega procedura w przypadku żołnierza w czynnej służbie wojskowej. Dowódca jednostki wojskowej, z której żołnierz składa wniosek, załącza do wniosku informację o spełnianiu przez tego żołnierza warunków oraz o wykonaniu czynności sprawdzających, a także informacje o możliwości nadania przydziału kryzysowego w jednostce wojskowej lub braku takiej możliwości. Następnie dowódca przesyła wniosek żołnierza wojskowemu komendantowi uzupełnień wraz z aktami sprawy.

Wojskowy komendant uzupełnień, po zaopiniowaniu wniosku i sprawdzeniu dokumentów, przesyła wniosek żołnierza w czynnej służbie wojskowej dowódcy jednostki wojskowej właściwemu do zawarcia kontraktu. W przypadku braku stanowiska w macierzystej jednostce wojskowej przekazuje wniosek żołnierza wraz z aktami sprawy, w terminie trzydziestu dni od dnia ich otrzymania, dowódcy jednostki wojskowej innej niż jednostka, w której żołnierz ten pełni czynną służbę wojskową, o ile znajduje się w niej wolne stanowisko służbowe. O przekazaniu wniosku powiadamia się żołnierza, którego wniosek dotyczy oraz dowódcę jednostki wojskowej, w której żołnierz ten pełni czynną służbę wojskową.

W razie braku wolnego stanowiska służbowego wojskowy komendant uzupełnień powiadamia o tym żołnierza rezerwy, a w przypadku wniosku żołnierza w czynnej służbie wojskowej zwraca wniosek dowódcy jednostki wojskowej, w której żołnierz pełni czynną służbę wojskową wraz z aktami sprawy i adnotacją w tej sprawie. Dowódca jednostki wojskowej powiadamia żołnierza o braku wolnego stanowiska służbowego, na które można nadać przydział kryzysowy.

Jeżeli wolne stanowisko służbowe do nadania przydziału kryzysowego żołnierzowi w czynnej służbie wojskowej istnieje w innej jednostce wojskowej niż tej, w której pełni on czynną służbę wojskową, dowódca jednostki wojskowej, w której żołnierz pełni czynną służbę wojskową zapoznaje go z przepisami, a następnie kieruje do dowódcy jednostki wojskowej, właściwego do zawarcia kontraktu, w celu przeprowadzenia przez niego czynności sprawdzających.

Wniosek o zawarcie kontraktu będzie mógł być wycofany nie później niż do czasu jego zawarcia. Jako równoznaczna z wycofaniem wniosku będzie traktowana odmowa poddania się badaniom lekarskim lub psychologicznym, niestawienie się w określonym terminie w wojskowej komisji lekarskiej, wojskowej pracowni psychologicznej lub w jednostce wojskowej albo odmowa podpisania kontraktu.

Żołnierze rezerwy, spełniający warunki do zawarcia kontraktu będą kierowani przez wojskowego komendanta uzupełnień do dowódcy jednostki wojskowej, w której ma być nadany przydział kryzysowy. Dowódca jednostki wojskowej, po zapoznaniu się z dokumentami żołnierza rezerwy potwierdzającymi zdolność do służby na określonym stanowisku służbowym, zaliczeniu sprawdzianu sprawności fizycznej, rozmowie kwalifikacyjnej oraz po uzgodnieniu z ochotnikiem warunków, podpisze kontrakt.

Kontrakt zawiera:

- oznaczenie stron – stopień wojskowy, imię i nazwisko oraz nazwę stanowiska służbowego dowódcy jednostki wojskowej, a także stopień wojskowy, imię i nazwisko, imię ojca, adres zameldowania, serię i numer dowodu tożsamości oraz numer PESEL i numer identyfikacji podatkowej żołnierza rezerwy ochotnika;
- datę i miejsce podpisania;
- określenie dnia przyjęcia obowiązków, wynikających z nadania przydziału kryzysowego oraz dnia, do którego kontrakt obowiązuje;
- określenie rodzaju stanowisk służbowych, na których będzie pełniona służba wojskowa w przypadku powołania, prognozowany okres pełnienia służby oraz tryb powołania do służby;
- zobowiązanie dowódcy do informowania żołnierza o terminach odbywania ćwiczeń wojskowych, z wyjątkiem ćwiczeń prowadzonych w trybie natychmiastowego stawiennictwa;
- zobowiązanie żołnierza rezerwy do odbycia ćwiczeń wojskowych przygotowujących do nadania przydziału kryzysowego oraz ćwiczeń wojskowych odbywanych w ramach tego przydziału, w tym ćwiczeń wojskowych rotacyjnych;
- zobowiązanie żołnierza rezerwy do przyjęcia przydziału kryzysowego;
- zobowiązanie żołnierza rezerwy do pełnienia okresowej służby wojskowej, w tym poza granicami państwa, oraz jego oświadczenie, że znane mu są zasady pełnienia tej służby.

Dowódca jednostki wojskowej, po zawarciu kontraktu z żołnierzem rezerwy lub żołnierzem w czynnej służbie wojskowej przekazuje egzemplarz tego kontraktu temu żołnierzowi oraz wojskowemu komendantowi uzupełnień wraz z uwierzytelnioną kopią wniosku i akt sprawy.

Po podpisaniu kontraktu żołnierzom rezerwy będą nadawane przydziały kryzysowe oraz stosownie do potrzeb przydziały mobilizacyjne.

Kontrakt może być ponawiany, jednak łączny czas służby w NSR może wynieść nie więcej, niż 15 lat. Warunkiem ponowienia kontraktu będzie spełnianie przez żołnierza NSR kryteriów wymaganych prawem przed podpisaniem kontraktu po raz pierwszy oraz uzyskanie oceny pozytywnej z opiniowania służbowego.

Jeśli żołnierz rezerwy złoży wniosek o zawarcie kolejnego kontraktu na wykonywanie obowiązków w ramach NSR, dowódca jednostki wojskowej może

podpisać kolejny kontrakt, a egzemplarz tego kontraktu przesłać wojskowemu komendantowi uzupełnień. Wniosek o zawarcie kolejnego kontraktu może zostać złożony i rozpatrzony również w okresie obowiązywania dotychczasowego kontraktu, jednak nie wcześniej niż na sześć miesięcy przed dniem, do którego kontrakt ten obowiązuje.

Wygaśnięcie kontraktu nastąpi w przypadku upływu terminu unieważnienia lub wygaśnięcia przydziału kryzysowego, a także w przypadku pisemnej rezygnacji żołnierza rezerwy z zawartego kontraktu dokonanej przed dniem, w którym karta przydziału kryzysowego stała się ostateczna.

W przypadku wygaśnięcia kontraktu dowódca jednostki wojskowej powiadamia o tym fakcie wojskowego komendanta uzupełnień i żołnierza rezerwy. W razie wystąpienia okoliczności skutkujących wygaśnięciem kontraktu, wojskowy komendant uzupełnień powiadamia o tych okolicznościach dowódcę jednostki wojskowej. Fakt wygaśnięcia kontraktu dowódca jednostki wojskowej stwierdza w rozkazie dziennym jednostki wojskowej, a wojskowy komendant uzupełnień odnotowuje w ewidencji wojskowej i książeczce wojskowej żołnierza rezerwy.

3.2. Przydział kryzysowy

Przydziały kryzysowe mogą być nadawane żołnierzom rezerwy w czasie pokoju na stanowiska służbowe, które są określone w etacie jednostki wojskowej czasu „P”. Warunkiem nadania przydziału kryzysowego jest wcześniejsze zawarcie kontraktu na wykonywanie obowiązków w ramach NSR między żołnierzem rezerwy, a dowódcą jednostki wojskowej, w której ma być nadany ten przydział.

Przydział kryzysowy ma charakter stosunku administracyjno-prawnego. Z tego względu do jego nadania uprawniony jest wyłącznie organ administracji publicznej, którym jest wojskowy komendant uzupełnień. Wojskowy komendant uzupełnień nadaje i unieważnia przydziały kryzysowe, działając w porozumieniu z dowódcą jednostki wojskowej. Postępowanie w sprawie nadania przydziału kryzysowego jest dwuinstancyjne i podlega kontroli sądowno-administracyjnej sprawowanej przez wojewódzkie sądy administracyjne. Nadanie przydziału kryzysowego następuje w formie karty przydziału kryzysowego, stanowiącej decyzję administracyjną.

Kartę przydziału kryzysowego wojskowy komendant uzupełnień doręcza w trybie wezwania do osobistego stawiennictwa w sprawach dotyczących powszechnego obowiązku obrony. Odmowa przyjęcia karty przydziału kryzysowego oznacza rezygnację żołnierza rezerwy z zawartego kontraktu i jego wygaśnięcie.

Wojskowy komendant uzupełnień niezwłocznie po otrzymaniu kontraktu na wykonywanie obowiązków w ramach NSR wzywa żołnierza rezerwy do osobistego stawienia się w oznaczonym terminie i miejscu, w celu nadania przydziału kryzysowego.

Po stawieniu się żołnierza rezerwy wojskowy komendant uzupełnień wręcza mu kartę przydziału kryzysowego, za pisemnym potwierdzeniem odbioru. Potwierdzenie odbioru karty następuje przez złożenie własnoręcznego podpisu na egzemplarzu przeznaczonym dla wojskowego komendanta uzupełnień.

Jeden egzemplarz karty przydziału kryzysowego przesyła się dowódcy jednostki wojskowej, do której żołnierz rezerwy posiada nadany przydział kryzysowy. Nadanie przydziału kryzysowego żołnierzowi rezerwy wojskowy komendant uzupełnień odnotowuje w ewidencji wojskowej i książeczce wojskowej żołnierza oraz powiadamia pracodawcę tego żołnierza. Dowódca jednostki wojskowej stwierdza fakt nadania

przydziału kryzysowego żołnierzowi rezerwy w rozkazie dziennym jednostki wojskowej, po otrzymaniu karty przydziału kryzysowego.

O fakcie nie przyjęcia przydziału kryzysowego, w tym również w wyniku niestawienia się żołnierza rezerwy na wezwanie bez uzasadnionej przyczyny, wojskowy komendant uzupełnień powiadamia dowódcę jednostki wojskowej, z którym został zawarty kontrakt na wykonywanie obowiązków w ramach NSR.

Doręczenie karty przydziału kryzysowego żołnierzowi rezerwy odbywającemu ćwiczenia wojskowe może nastąpić za pośrednictwem właściwego dowódcy jednostki wojskowej, w terminie do czternastu dni od dnia jej przekazania temu dowódcy, jednak nie później niż w ostatnim dniu odbywania ćwiczeń wojskowych. W tym celu wojskowy komendant uzupełnień przekazuje, za potwierdzeniem odbioru, właściwemu dowódcy jednostki wojskowej trzy egzemplarze karty przydziału kryzysowego. W potwierdzeniu odbioru ujmuje się liczbę egzemplarzy karty przydziału kryzysowego oraz jej serię i numer.

Po doręczeniu karty przydziału kryzysowego żołnierzowi rezerwy, dowódca jednostki wojskowej zwraca wojskowemu komendantowi uzupełnień egzemplarz, na którym żołnierz rezerwy potwierdził jej odbiór oraz pozostawia w aktach egzemplarz przeznaczony dla dowódcy. W przypadku nie przyjęcia w określonym terminie przydziału kryzysowego przez żołnierza rezerwy, dowódca jednostki wojskowej powiadamia o tym wojskowego komendanta uzupełnień. Kartę przydziału kryzysowego, która nie została doręczona dowódcy jednostki wojskowej zwraca niezwłocznie wojskowemu komendantowi uzupełnień.

Po upływie okresu, na który nadano przydział kryzysowy, wygaśnie on z mocy prawa. Niezależnie od powyższego, unieważnienie przydziału kryzysowego żołnierza NSR nastąpi również w przypadku:

- 1) zrzeczenia się obywatelstwa polskiego;
- 2) osiągnięcia odpowiednio do posiadanego stopnia wojskowego wieku ustawowego, który powoduje wygaśnięcie obowiązku służby wojskowej;
- 3) wybrania na posła, w tym do Parlamentu Europejskiego, senatora, na kierownicze stanowisko państwowe obsadzone na podstawie wyboru oraz do organów wykonawczych samorządu terytorialnego;
- 4) uznania go ze względu na stan zdrowia za czasowo niezdolnego do czynnej służby wojskowej lub niezdolnego do czynnej służby wojskowej w czasie pokoju albo za trwale i całkowicie niezdolnego do czynnej służby wojskowej w czasie pokoju oraz w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny;
- 5) utraty stopnia wojskowego albo degradacji;
- 6) zwolnienia z okresowej służby wojskowej w wyniku prawomocnego orzeczenia kary dyscyplinarnej usunięcia z tej służby;
- 7) prawomocnego orzeczenia środka karnego pozbawienia praw publicznych;
- 8) skazania prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności albo aresztu wojskowego, bez warunkowego zawieszenia jej wykonania;
- 9) powołania do zawodowej służby wojskowej lub przyjęcia do służby wojskowej w charakterze kandydata na żołnierza zawodowego;
- 10) braku zgody żołnierza rezerwy na zmianę przydziału kryzysowego na stanowisko służbowe w innej jednostce wojskowej, w przypadku rozformowania jednostki

wojskowej, na stanowisko służbowe w której posiadał dotychczasowy przydział kryzysowy;

- 11) braku zgody żołnierza rezerwy na zmianę przydziału kryzysowego na inne stanowisko służbowe, w przypadku skreślenia w etacie jednostki wojskowej stanowiska służbowego, na które posiadał dotychczasowy przydział kryzysowy.

Unieważnienie przydziału kryzysowego żołnierza rezerwy będzie ponadto mogło nastąpić w przypadku:

- 1) odmowy przyjęcia skierowania do wojskowej komisji lekarskiej lub wojskowej pracowni psychologicznej, nieusprawiedliwionego niezgłoszenia się do tej komisji lub pracowni w określonym terminie i miejscu albo niepoddania się badaniom, do których został zobowiązany przez tę komisję lub pracownię;
- 2) odmowy przyjęcia (nieodebrania) karty powołania lub niestawienia się, w przypadku powołania do czynnej służby wojskowej, w określonym terminie i miejscu do odbycia ćwiczeń wojskowych lub okresowej służby wojskowej;
- 3) skazania prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności (aresztu wojskowego) z warunkowym zawieszeniem wykonania tej kary;
- 4) odmowy wydania lub cofnięcia żołnierzowi rezerwy wymaganego poświadczenia bezpieczeństwa;
- 5) w przypadkach braku zgody żołnierza rezerwy na zmianę przydziału kryzysowego na inne stanowisko służbowe lub na stanowisko służbowe w innej jednostce wojskowej, jeżeli brak jest możliwości zmiany przydziału kryzysowego żołnierzowi rezerwy na inne stanowisko służbowe w tej samej lub innej jednostce wojskowej odpowiadające jego przygotowaniu zawodowemu oraz kwalifikacjom i umiejętnościom przydatnym w służbie wojskowej;
- 6) wniosku żołnierza rezerwy, uzasadnionego szczególnie ważnymi względami osobistymi lub rodzinnymi.

Wojskowy komendant uzupełnień, po powzięciu wiadomości o zaistnieniu przesłanki uzasadniającej unieważnienie przydziału kryzysowego, wzywa żołnierza rezerwy, w celu wyjaśnienia sprawy i odebrania od niego pisemnego oświadczenia o istnieniu lub nieistnieniu takiej przesłanki. Po dokonaniu sprawdzenia i stwierdzeniu istnienia przesłanki unieważnia przydział kryzysowy w drodze decyzji administracyjnej i niezwłocznie, po dniu, w którym decyzja ta stała się ostateczna, zawiadamia dowódcę jednostki wojskowej, do której żołnierz rezerwy posiada nadany przydział kryzysowy, oraz pracodawcę tego żołnierza. Fakt unieważnienia nadanego przydziału kryzysowego wojskowy komendant uzupełnień odnotowuje w ewidencji wojskowej i książeczce wojskowej żołnierza rezerwy.

Dowódca jednostki wojskowej, do której żołnierz rezerwy ma nadany przydział kryzysowy, po otrzymaniu zawiadomienia od wojskowego komendanta uzupełnień stwierdza w rozkazie dziennym jednostki wojskowej fakt unieważnienia przydziału kryzysowego oraz dokonuje odpowiednich adnotacji w ewidencji wojskowej prowadzonej w tej jednostce.

3.3. Rozwój służbowy żołnierzy NSR

Żołnierzy NSR będą obejmowały procedury kadrowe umożliwiające sukcesywny rozwój służbowy. Podstawą prowadzonych przez dowódcę jednostki wojskowej

czynności służbowych w tym zakresie będzie analiza potrzeb oraz umiejętności, predyspozycji i poziomu wykonywania zadań przez poszczególnych żołnierzy.

W celu dokonania oceny realizacji zadań przez żołnierzy NSR oraz prowadzenia aktywnej polityki kadrowej, każdy żołnierz będzie podlegał opiniowaniu służbowemu. Opinię służbową będzie sporządzał bezpośredni przełożony:

- 1) na koniec roku kalendarzowego, w którym od rozpoczęcia kontraktu, lub od daty sporządzenia ostatniej opinii służbowej, żołnierz NSR pełnił czynną służbę wojskową przez co najmniej 30 dni, jednakże nie rzadziej, niż co dwa lata;
- 2) na zakończenie kontraktu.

Żołnierze NSR będą mieli prawo do składania odwołań od opinii służbowych do wyższych przełożonych.

Dowódca jednostki wojskowej w czasie ćwiczeń wojskowych będzie prowadził rozmowy kadrowe z wyróżniającymi się żołnierzami, w celu przedstawienia propozycji dalszego rozwoju służbowego. Typowanie żołnierzy do tych rozmów nastąpi przy uwzględnieniu ostatniej opinii służbowej oraz wniosków przełożonych z prowadzonych ćwiczeń. Realizacja wniosków kadrowych, będzie możliwa po uzyskaniu pisemnej zgody żołnierza NSR. Obowiązkiem dowódcy jednostki wojskowej będzie także rozpatrywanie wniosków żołnierzy NSR dotyczących udziału w różnych formach kształcenia kursowego oraz dalszego pełnienia służby.

Dowódca jednostki wojskowej, w której żołnierze rezerwy będą posiadali przydziały kryzysowe po zrealizowaniu rocznego programu ćwiczeń rotacyjnych dokona oceny rezultatów realizacji tego szkolenia. Sformułowaną na piśmie ocenę prześle do wyższego przełożonego, uwzględniając w jej treści także wnioski kadrowe na kolejny rok kalendarzowy, obejmujące m.in.:

- zamiar dowódcy w zakresie podnoszenia kwalifikacji żołnierzy NSR na zajmowanych przez nich stanowiskach służbowych, w tym potrzeby związane z kierowaniem na kursy specjalistyczne,
- plan obsadzenia stanowisk przeznaczonych dla żołnierzy NSR zarówno poprzez system naboru jak i żołnierzy NSR,
- wykaz spełniających wymogi formalne żołnierzy NSR, przewidzianych do szkolenia kursowego w związku z potrzebami danej jednostki wojskowej, obejmujący żołnierzy NSR planowanych do wyznaczenia na wyższe stanowiska służbowe i przejścia do innego korpusu kadry jak i wyznaczenia na inne, równorzędne, ale wymagające specjalistycznych umiejętności stanowiska służbowe,
- wykaz wyróżniających się w służbie żołnierzy NSR, którzy wyrażają wolę dalszego rozwoju służbowego w innych jednostkach wojskowych, z uwagi na brak nieobsadzonych stanowisk w dotychczasowym miejscu pełnienia służby.

Po zatwierdzeniu oceny przez przełożonego dowódcy jednostki wojskowej, zawarte w niej wnioski będą stanowiły podstawę podjęcia stosownych działań kadrowych. Dowódca jednostki wojskowej współpracuje w tej sprawie z wojskowymi komendantami uzupełnień, przedstawiając planowane potrzeby szkoleniowe na najbliższe lata.

Wyznaczenie na wyższe stanowisko służbowe będzie możliwe po uzyskaniu przez żołnierza NSR dobrej oceny z opinii służbowej i pełnieniu czynnej służby wojskowej przez co najmniej 30 dni.

Podczas służby w NSR wszyscy żołnierze będą mogli ubiegać się o przejście do wyższego korpusu kadry, zgodnie z potrzebami Sił Zbrojnych, jednak nie wcześniej niż po upływie jednego roku, jeżeli podwyższą w tym czasie poziom swojego wykształcenia, osiągną przynajmniej ocenę dobrą w opiniowaniu służbowym i będą posiadali odpowiednie predyspozycje. W tym celu szeregowi ze średnim wykształceniem będą mogli ubiegać się o skierowanie na kurs podoficerski, natomiast szeregowi i podoficerowie z wykształceniem co najmniej licencjackim na oficerski. Szkolenie kursowe takich żołnierzy NSR będzie prowadzone w ramach krótkotrwałych lub długotrwałych ćwiczeń wojskowych na ich wnioski lub za ich zgodą.

Kurs podoficerski żołnierzy NSR będzie trwał do 2 miesięcy, a oficerski do 3 miesięcy. Absolwenci kursów będą mianowani na pierwszy stopień w danym korpusie i otrzymają nowe przydziały kryzysowe w oparciu o nowy kontrakt na dalsze pełnienie służby w ramach NSR na okres nie krótszy niż 2 lata dla podoficerów i 3 lata dla oficerów. Żołnierze, którzy nie uzyskają z egzaminów kończących kursy wyniku pozytywnego będą mogli pełnić służbę w dotychczasowym korpusie kadry.

Ukończenie kursu skutkującego uzyskaniem uprawnień do zajmowania wyższych stanowisk służbowych w danym korpusie lub przejściem do wyższego korpusu kadry będzie związane z podpisaniem nowego kontraktu i nadaniem nowego przydziału kryzysowego na stanowisko w tej samej lub innej jednostce wojskowej. Wniosek o nadanie wyższego stopnia wojskowego skieruje dowódca jednostki wojskowej po przedłożeniu przez żołnierza NSR dokumentu potwierdzającego ukończenie danej formy kształcenia kursowego z wynikiem pozytywnym.

Żołnierze rezerwy NSR będą mogli ubiegać się o przyjęcie do zawodowej służby wojskowej na zasadach określonych w ustawie o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych.

Ochotnicy do służby w NSR i żołnierze pełniący w nich służbę będą mieli prawo do składania zażaleń w sprawach związanych z pełnieniem służby wojskowej w NSR.

3.4. Służba przygotowawcza

Służba przygotowawcza została wprowadzona w celu gromadzenia zasobów osobowych na potrzeby Narodowych Sił Rezerwowych. Ten nowy rodzaj służby wojskowej jest przeznaczony przede wszystkim dla ochotników, którzy wcześniej nie pełnili jakiegokolwiek rodzaju czynnej służby wojskowej a zamierzają podjąć obowiązki w ramach NSR. Rozpoczęcie szkolenia w ramach służby przygotowawczej jest planowane w 2011 r.

Służby przygotowawczej nie pełni się w okresie trwania obowiązku odbywania zasadniczej służby wojskowej.

Stosunek służbowy służby przygotowawczej powstaje w drodze powołania, na podstawie dobrowolnego zgłoszenia się do tej służby. Do służby przygotowawczej może być powołana osoba niekarana za przestępstwo umyślne, posiadająca obywatelstwo polskie, odpowiednią zdolność fizyczną i psychiczną do pełnienia czynnej służby wojskowej, wiek co najmniej osiemnaście lat i odpowiednie wykształcenie. Wymagane jest wykształcenie: co najmniej wyższe w przypadku kształcenia na potrzeby korpusu oficerów, co najmniej średnie w przypadku kształcenia na potrzeby korpusu podoficerów i co najmniej gimnazjalne w przypadku kształcenia na potrzeby korpusu szeregowych.

Osoby ubiegające się o powołanie do służby przygotowawczej składają wnioski do wojskowych komendantów uzupełnień, przedstawiając jednocześnie świadectwa (dyplomy) ukończenia szkoły (studiów) wraz z życiorysem, skróconym odpisem aktu urodzenia, zaświadczeniem z Krajowego Rejestru Karnego oraz inne dokumenty, które będą uwzględnione w postępowaniu rekrutacyjnym.

Wojskowi komendanci uzupełnień po analizie potrzeb, przydzielonych limitów oraz możliwości szkoleniowych w ramach służby przygotowawczej wobec osób, które w procesie kwalifikacji wojskowej uzyskały kategorię „A” przeprowadzą postępowanie rekrutacyjne, obejmujące analizę wyników nauki, w tym ocen z wychowania fizycznego i rozmowę kwalifikacyjną.

Postępowanie rekrutacyjne, podobnie jak w przypadku służby kandydackiej będzie miało charakter konkursowy, z uwzględnieniem limitów miejsc. Zakwalifikowanie kandydata do służby stanie się podstawą wydania przez wojskowego komendanta uzupełnień karty powołania do służby przygotowawczej oraz skierowania do odbycia szkolenia.

Kształcenie żołnierzy służby przygotowawczej będzie realizowane na potrzeby korpusu oficerów w uczelniach wojskowych, podoficerów w szkołach podoficerskich, szeregowych w ośrodkach szkolenia. Żołnierzy służby przygotowawczej korpusu szeregowych będzie można szkolić także w jednostkach wojskowych.

Z dniem rozpoczęcia pełnienia służby żołnierze służby przygotowawczej otrzymają tytuły podchorążego, jeżeli będą kształcili się na oficerów, kadeta, jeżeli będą kształcili się na podoficerów i elewa, jeżeli będą kształcili się na szeregowych.

O stawieniu się do szkolenia osób powołanych do służby przygotowawczej komendanci ośrodków szkolenia lub szkół wojskowych powiadomią właściwego wojskowego komendanta uzupełnień. Osoby powołane do służby przygotowawczej będą pełniły tę służbę od dnia stawienia się w ośrodku szkolenia lub szkole wojskowej.

Okres szkolenia w ramach służby przygotowawczej wyniesie:

- dla żołnierza kształcącego się na oficera do sześciu miesięcy;
- dla żołnierza kształcącego się na podoficera do pięciu miesięcy;
- dla żołnierza kształcącego się na szeregowego do czterech miesięcy.

Program szkolenia w ramach służby przygotowawczej będzie zawierał treści, których opanowanie jest niezbędne do objęcia pierwszych stanowisk w korpusach kadry i korpusach osobowych. Szkolenie w pierwszych tygodniach (szkolenie podstawowe) będzie jednakowe dla wszystkich. W kolejnych okresach szkolenia kandydaci na oficerów zostaną przygotowani do wykonywania obowiązków na stanowiskach dowódcy plutonu bądź równorzędnych natomiast kandydaci na podoficerów na stanowiskach dowódcy drużyny. Kandydaci do korpusu szeregowych przeznaczeni do obsadzenia stanowisk wymagających dodatkowego przeszkolenia będą objęci szkoleniem specjalistycznym.

Kandydaci do służby w NSR będą mieli możliwość odbycia służby przygotowawczej jeszcze w czasie trwania studiów. W tym przypadku służba przygotowawcza studentów będzie mogła być realizowana etapowo, w kolejnych okresach wakacyjnych. Zdobywanie dalszych umiejętności praktycznych i ich doskonalenie nastąpi po nadaniu przydziałów kryzysowych.

Żołnierze szkoleni w ramach służby przygotowawczej otrzymają świadczenia i nabędą uprawnienia porównywalne do posiadanych przez żołnierzy służby kandydackiej.

Szkolenie w ramach służby przygotowawczej będzie zakończone egzaminem. Osobom, które ukończyły służbę przygotowawczą z wynikiem pozytywnym wojskowi komendanci uzupełnień nadadzą przydziały kryzysowe w jednostkach wojskowych, w których będą pełnić służbę w ramach NSR na podstawie kontraktu. Żołnierze ci będą mianowani: podchorążowie na stopień kaprała, kadeci na stopień starszego szeregowego. Mianowanie na pierwszy stopień oficerski lub podoficerski, będzie mogło nastąpić po odbyciu określonego czasu służby w NSR.

Osoby, które nie uzyskają pozytywnej oceny będą kierowane na uzupełnienie zasobów osobowych na potrzeby NSR: ze szkół podoficerskich w korpusie szeregowych, z oficerskich w korpusie podoficerskim (w przypadku, gdy w trakcie szkolenia byli mianowani na stopień podoficerski) lub szeregowych.

W przypadku zwolnienia z pełnienia służby przygotowawczej (w tym na własną prośbę) lub odmowy przyjęcia przydziału kryzysowego, nie będą zobowiązani do zwrotu kosztów szkolenia.

Żołnierzy, którzy wcześniej nie pełnili czynnej służby wojskowej, w tym zawodowej służby wojskowej lub służby kandydackiej, z dniem zwolnienia ze służby przygotowawczej komendant ośrodka szkolenia lub szkoły wojskowej albo dowódca jednostki wojskowej przeniesie do rezerwy.

4. UPRAWNIENIA I OBOWIĄZKI ŻOŁNIERZY NARODOWYCH SIŁ REZERWOWYCH ORAZ PRACODAWCÓW

4.1. Uprawnienia i należności żołnierzy NSR

Pełne uzupełnienie stanów osobowych NSR wymaga, niezależnie od motywacji patriotycznej, stworzenia odpowiednich warunków socjalno-bytowych, systemu zachęt materialnych oraz czynników tworzących prestiż żołnierzy NSR w społeczeństwie. Przyjęcie rozwiązań i programów pomocowych wiążących wysiłki żołnierzy z gratyfikacjami o charakterze finansowym, uzasadnia także fakt, że żołnierzami NSR będą w większości osoby mające nawiązany stosunek pracy. Świadczenia dla żołnierzy rezerwy za czas służby, podobnie jak w siłach rezerwowych innych państw, są zbliżone do świadczeń żołnierzy w czynnej służbie wojskowej. Obejmują one głównie:

1. Ochronę uprawnień pracowniczych:

- a) trwałość stosunku pracy i ochrona pracownika przed zwolnieniem. W okresie pozostawania na przydziale kryzysowym żołnierza rezerwy będącego pracownikiem, stosunek pracy z tym pracownikiem nie będzie mógł być przez pracodawcę wypowiedziany ani rozwiązany. Jednak przepisy te nie mają zastosowania do umów o pracę zawartych na okres próbny, na czas określony lub na czas wykonania określonej pracy, a także, jeżeli pracodawca rozwiąże umowę o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika oraz w razie ogłoszenia upadłości, likwidacji zakładu pracy lub zwolnień grupowych;
- b) gwarancje stabilności zawodowej (urlopowanie na czas służby w NSR przy zachowaniu praw do awansu, nagród, urlopów, ochrony socjalnej, itp.);
- c) wliczanie czasu służby do wysługi pracowniczej;
- d) doliczanie byłym żołnierzom zawodowym (emerytom wojskowym), których emerytura jest niższa od górnej granicy (75%) podstawy jej wymiaru, czasu

czynnej służby wojskowej w NSR do tej podstawy, na zasadach określonych w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, na wniosek żołnierza rezerwy;

e) opłacanie składek z tytułu ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego w okresie pełnienia czynnej służby wojskowej;

f) prawo zwracania się do Zarządu Organizacji i Uzuppełnień – P1, poprzez organizacje zrzeszające żołnierzy rezerwy, w przypadku wystąpienia problemów pracowniczych wynikających ze służby w NSR oraz w sprawach rozwiązań dotyczących służby w ramach NSR, rozwoju służbowego żołnierzy i systemu motywacyjnego.

2. Pomoc edukacyjną: możliwość dofinansowania kosztów studiów lub nauki, stażu, kursu albo specjalizacji w specjalnościach wojskowych wymagających podwyższonych kwalifikacji, na zasadach przewidzianych dla żołnierzy zawodowych. Wysokość dofinansowania będzie proporcjonalna do deklarowanego okresu pozostawania na przydziale kryzysowym.

3. Świadczenia zdrowotne:

a) w czasie czynnej służby wojskowej na zasadach dotyczących żołnierzy zawodowych (opieka medyczna i stomatologiczna, zaopatrzenie w produkty lecznicze);

b) bezpłatne badania i szczepienia profilaktyczne, w związku z pełnieniem czynnej służby wojskowej;

c) turnusy leczniczo-profilaktyczne po powrocie ze służby za granicą państwa.

4. Należności finansowe:

a) uposażenie za każdy dzień faktycznej służby, z tytułu odbywania ćwiczeń wojskowych, pełnienia okresowej służby wojskowej lub pełnienia służby przygotowawczej;

Żołnierzom rezerwy odbywającym ćwiczenia wojskowe przysługuje za każdy dzień trwania ćwiczeń uposażenie zasadnicze według stopnia wojskowego. Dowódca jednostki wojskowej przyznaje dodatek funkcyjny w wysokości do 15% uposażenia zasadniczego przysługującego żołnierzowi według stopnia wojskowego oraz dodatki do uposażenia, uzasadnione szczególnymi właściwościami lub warunkami służby wojskowej.

W czasie pełnienia okresowej służby wojskowej żołnierze rezerwy otrzymują uposażenie zasadnicze, dodatki do uposażenia zasadniczego oraz – w razie nieszczęśliwego zdarzenia – zasiłek pogrzebowy, odprawę pośmiertną oraz pokrycie kosztów pogrzebu, według należności dla żołnierzy pełniących zawodową kontraktową służbę wojskową.

Żołnierzom pełniącym służbę przygotowawczą będzie przysługiwało uposażenie zasadnicze, dodatki do uposażenia zasadniczego i inne należności na zasadach podobnych jak dla żołnierzy pełniących służbę kandydacką. Żołnierz zwolniony ze służby przygotowawczej otrzyma odprawę w związku ze zwolnieniem z czynnej służby wojskowej.

Żołnierzom rezerwy pełniącym czynną służbę wojskową, przysługuje prawo do otrzymywania dodatku do uposażenia zasadniczego, w wysokości zależnej od okresu pozostawania na przydziale kryzysowym. Wynosi on 3% po upływie 3 lat pozostawania na przydziale kryzysowym i jest zwiększany o 3% za każdy kolejny okres.

- b) zwrot kosztów dojazdów żołnierzy zamieszkujących poza miejscem pełnienia służby z ich miejsca zamieszkania do miejsca pełnienia czynnej służby wojskowej i z powrotem;
- c) dodatek motywacyjny za uzyskanie odpowiedniej klasy specjalisty przy posiadaniu co najmniej oceny dobrej w opinii służbowej;
- d) prawo do nagród z tytułu wzorowej realizacji zadań służbowych oraz do zapomóg;
- e) zwrot różnicy pomiędzy wynagrodzeniem z tytułu zatrudnienia a uposażeniem w czasie czynnej służby wojskowej, jeżeli otrzymywane uposażenie wypłacane jest w niższej wysokości.

W tej sytuacji żołnierzom NSR przysługiwać będzie rekompensata finansowa za czas pełnienia służby. Będzie ją wypłacał dowódca jednostki wojskowej. Kwota rekompensaty z tego tytułu za każdy dzień służby wojskowej żołnierzy rezerwy, nie może być jednak wyższa od 1/30 dwuipółkrotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw.

Żołnierzom pełniącym służbę wojskową poza granicami państwa przysługują z tego tytułu dodatkowe świadczenia finansowe, których wysokość wynika ze specyfiki służby oraz parametrów zajmowanego stanowiska służbowego, według zasad określonych dla żołnierzy pełniących zawodową kontraktową służbę wojskową.

5. Świadczenia w naturze (podczas czynnej służby):

- a) bezpłatne zakwaterowanie zbiorowe;
- b) bezpłatne umundurowanie i wyekwipowanie wojskowe lub równoważnik pieniężny;
- c) bezpłatne wyżywienie lub równoważnik pieniężny, od chwili powołania do czasu zakończenia odbywania służby (ćwiczeń wojskowych).

6. Urlopy w czasie odbywania czynnej służby wojskowej. Żołnierzom NSR lub kandydatom do służby w NSR będzie można udzielać następujących urlopów:

- wypoczynkowego, żołnierzom odbywającym okresową służbę wojskową, służbę przygotowawczą;
- dodatkowego, żołnierzom pełniącym okresową służbę wojskową;
- zdrowotnego, żołnierzom pełniącym okresową służbę wojskową oraz służbę przygotowawczą;
- okolicznościowego;
- nagrodowego.

7. Pomoc prawną. Żołnierzowi przysługuje zwrot kosztów poniesionych na pomoc prawną, jeżeli postępowanie przygotowawcze wszczęte przeciwko niemu o przestępstwo popełnione w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych zostanie zakończone prawomocnym orzeczeniem o umorzeniu. Zwrot następuje w wysokości kosztów odpowiadających wynagrodzeniu jednego obrońcy, określonych w ustawie Prawo o adwokaturze.

Skuteczność systemu motywacyjnego żołnierzy NSR będzie monitorowana i podlegać będzie analizom. Na ich podstawie rozwiązania, implementowane w pierwszym etapie budowania NSR, będą doskonalone i uzupełniane.

4.2. Obowiązki żołnierzy NSR

Do czasu wygaśnięcia lub unieważnienia przydziału kryzysowego żołnierze NSR będą zobowiązani do wykonywania obowiązków wynikających z tego przydziału. Zasadniczym obowiązkiem żołnierzy NSR będzie pełnienie czynnej służby wojskowej w określonych przypadkach oraz realizacja rocznego programu szkolenia, w wymiarze do 30 dni w roku. Obowiązki żołnierzy NSR obejmują ponadto, w ramach służby okresowej, udział w działaniach z zakresu zarządzania kryzysowego w zależności od potrzeb Sił Zbrojnych. Będą one realizowane w trybie natychmiastowego stawiennictwa, w czasie nie dłuższym niż będzie to uzasadnione okolicznościami.

Żołnierze rezerwy, którym nadano przydział kryzysowy, będą ponadto zobowiązani do powiadamiania dowódcy jednostki wojskowej, w sposób ustalony z tym dowódcą, o aktualnym adresie korespondencyjnym lub sposobie ich zawiadamiania w sprawach dotyczących przydziału kryzysowego.

Żołnierze NSR pełniący czynną służbę i podczas wystąpień indywidualnych w mundurach będą zobowiązani do przestrzegania postanowień regulaminów i przepisów wojskowych.

Żołnierze rezerwy, którzy w związku z nadaniem przydziałów kryzysowych lub przydziałów mobilizacyjnych będą mieli dostęp do informacji niejawnych, będą zobowiązani do zachowania tajemnicy, zgodnie z przepisami ustawy o ochronie informacji niejawnych.

W przypadku choroby żołnierza NSR lub innych zdarzeń losowych będzie na nim ciążył obowiązek niezwłocznego poinformowania o tym fakcie właściwego dowódcy jednostki wojskowej. Niezależnie od czynności podejmowanych przez dowódcę jednostki wojskowej taki żołnierz będzie zobligowany do niezwłocznego powiadamiania swojego pracodawcy o terminach, w których będzie odbywał ćwiczenia.

Powinności żołnierzy NSR będą ponadto obejmowały:

- podnoszenie kwalifikacji, umiejętności i sprawności przydatnych w Siłach Zbrojnych,
- propagowanie w swoim środowisku problematyki obronnej,
- kierowanie się postanowieniami Kodeksu Honorowego Żołnierza Zawodowego Wojska Polskiego,
- popularyzowanie i kultywowanie tradycji oręża polskiego w społeczeństwie, ze szczególnym uwzględnieniem środowisk młodzieży i rezerwistów.

4.3. Prawa i obowiązki pracodawców

W przepisach ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP, sprecyzowane zostały powinności i uprawnienia pracodawcy w przypadku udziału żołnierza rezerwy w realizacji zadań związanych z obronnością. Obowiązuje zasada urlopowania pracownika będącego jednocześnie żołnierzem NSR na czas czynnej służby wojskowej. W czasie nieobecności tego pracownika pracodawca nie będzie ponosił kosztów wynikających ze stosunku pracy.

Pracodawcy będzie przysługiwało świadczenie pieniężne, za okres odbywania ćwiczeń wojskowych lub pełnienia okresowej służby wojskowej przez takiego żołnierza rezerwy, w oparciu o następujące zasady:

- 1) świadczenie będzie rekompensowało koszty poniesione przez pracodawcę z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę na czas określony nowego pracownika w celu zastępstwa żołnierza rezerwy, lub z tytułu powierzenia tego zastępstwa innemu pracownikowi zatrudnionemu dotychczas u tego pracodawcy, a także z tytułu wypłaty żołnierzowi rezerwy odprawy przed powołaniem do służby okresowej;
- 2) koszty nie będą obejmowały wynagrodzenia pracownika zastępującego żołnierza rezerwy, w okresie odbywania przez niego ćwiczeń wojskowych, jeżeli żołnierz ten nie otrzymywał za ten okres wynagrodzenia od zatrudniającego go pracodawcy;
- 3) wypłata świadczenia nastąpi na udokumentowany, podpisany przez pracodawcę, i złożony w terminie wniosek przesłany szefowi wojewódzkiego sztabu wojskowego, nie później niż przed upływem trzydziestu dni od dnia zwolnienia żołnierza rezerwy z ćwiczeń wojskowych, a w przypadku pełnienia przez żołnierza rezerwy okresowej służby wojskowej nie później niż w ostatnim dniu miesiąca następującego po miesiącu pełnienia tej służby;
- 4) kwotę świadczenia ustali szef wojewódzkiego sztabu wojskowego, właściwy ze względu na siedzibę jednostki wojskowej, do której żołnierz rezerwy posiada nadany przydział kryzysowy lub został powołany do czynnej służby wojskowej, i wypłaci w okresie miesiąca od dnia otrzymania wniosku na wskazany w nim rachunek bankowy;
- 5) odmowa wypłaty świadczenia lub ustalenie kwoty niższej, niż wskazana we wniosku pracodawcy, nastąpi w drodze decyzji administracyjnej;
- 6) kwota świadczenia za każdy dzień odbywania ćwiczeń wojskowych lub pełnienia okresowej służby wojskowej przez żołnierza rezerwy nie może być wyższa od 1/30 dwuipółkrotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, którego wysokość ogłasza prezes Głównego Urzędu Statystycznego;
- 7) wysokość świadczenia będzie ustalana i wypłacana jednorazowo za czas odbywania ćwiczenia wojskowego, w przypadku okresowej służby wojskowej za dany miesiąc jej pełnienia;
- 8) jeżeli żołnierz rezerwy posiadający nadany przydział kryzysowy będzie zatrudniony u dwóch lub więcej pracodawców, świadczenie będzie przysługiwało wszystkim zatrudniającym go pracodawcom, proporcjonalnie do poniesionych przez nich kosztów, z uwzględnieniem faktu, że wysokość świadczenia dla jednego pracodawcy za każdy dzień odbytych ćwiczeń wojskowych nie może przekraczać kwoty 1/30 dwuipółkrotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw;
- 9) wydatki z tytułu wypłaty świadczeń będą pokrywane z budżetu państwa, z części, której dysponentem jest Minister Obrony Narodowej.

Sposób obliczania kosztów przez pracodawców zatrudniających żołnierzy rezerwy posiadających nadany przydział kryzysowy, wzór wniosku o wypłatę świadczenia, sposób i tryb ustalania oraz wypłacania świadczenia zostanie określony przez Ministra Obrony Narodowej, w rozporządzeniu wydanym w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy.

4.4. Kształtowanie relacji z pracodawcami i żołnierzami NSR

W przypadku NSR szczególnego znaczenia nabiera harmonijne współdziałanie pomiędzy sferą militarną a pracodawcami i żołnierzami NSR. W sytuacji demokratycznego państwa prawnego jest ono możliwe tylko wówczas, gdy wszystkie strony są przekonane o konieczności respektowania wzajemnych potrzeb i interesów. Akceptacja lub życzliwa neutralność dla służby ochotniczej w NSR ze strony pracodawców będzie często rozstrzygać o woli podpisania kontraktu na służbę w NSR. W długofalowym interesie wszystkich stron jest budowa przekonania o opłacalności współpracy i potrzebie doskonalenia istniejących rozwiązań formalno-prawnych.

Pomimo obowiązujących uregulowań prawnych, zawartych w ustawie o powszechnym obowiązku obrony RP, dotyczących służby rezerwistów, nie można wykluczyć ryzyka występowania rozbieżności między interesami przedsiębiorców a interesem państwa na tle zaangażowania pracowników w służbę w NSR.

W sprawach problemów wynikających ze służby żołnierzy rezerwy posiadających nadane przydziały kryzysowe, w szczególności dotyczących systemu uprawnień żołnierzy i ich rozwoju służbowego, pracodawcy będą mieli możliwość zwracania się do Zarządu Organizacji i Uzpełnień – P1, jako komórki organizacyjnej Ministerstwa Obrony Narodowej, właściwej do prowadzenia bieżącej współpracy z organizacjami pracodawców i organizacjami żołnierzy rezerwy.

Do tej komórki organizacyjnej MON mogą się także zwracać organizacje zrzeszające żołnierzy rezerwy, w sprawach problemów związanych z ochotniczą służbą w NSR, problemów pracowniczych na tle służby, doskonalenia modelu rozwoju służbowego oraz systemu motywacyjnego dla żołnierzy NSR.

5. NARODOWE SIŁY REZERWOWE W RELACJACH ZE SPOŁECZEŃSTWEM

5.1. Rozwijanie świadomości proobronnej obywateli

Narodowym Siłom Rezerwowym przypadnie istotna rola w kształtowaniu poprawnych relacji wojsko – społeczeństwo. Żołnierze NSR będą zapewniać wsparcie dla przedsięwzięć związanych z wychowaniem patriotycznym i rozwijaniem świadomości obronnej. Udział żołnierzy NSR powinien stać się stałym elementem uroczystości i wydarzeń, organizowanych przez władze lokalne i szkoły. Tworzone w ten sposób więzi będą w naturalny sposób budowały klimat społecznej akceptacji dla potrzeb obronności państwa. Osobisty przykład i autorytet nieformalny żołnierzy będą elementami promującymi służbę wojskową.

Wykorzystanie potencjalnych możliwości w tym zakresie będzie uzależnione m.in. od właściwego doboru żołnierzy rezerwy na stanowiska dowódcze i kierownicze. Poza kompetencjami fachowymi i doświadczeniem dowódczym, kryteria doboru na te stanowiska będą obejmować predyspozycje w zakresie komunikacji społecznej.

Jak wskazują doświadczenia państw dotkniętych np. atakami terrorystycznymi o sukcesie decyduje szybkość i precyzja działania oraz dobrze funkcjonujące systemy informacyjne. Udział żołnierzy i pododdziałów NSR w ćwiczeniach i zarządzaniu kryzysowym będzie ułatwiał przepływ informacji i stanowił czynnik rozwoju współpracy

między wojskiem a instytucjami układu pozamilitarnego. Szczególnie istotne jest promowanie wśród administracji rządowej i samorządowej myślenia kategoriami obronności państwa.

5.2. Współpraca z organizacjami zrzeszającymi żołnierzy rezerwy

Innym ważnym aspektem utworzenia NSR będzie aktywizacja stowarzyszeń rezerwistów i podniesienie rangi polskich żołnierzy rezerwy w środowiskach rezerwistów NATO.

W ramach doskonalenia systemu zarządzania zasobami rezerw osobowych, w tym budowy NSR, istotne znaczenie będzie miała współpraca resortu obrony narodowej z organizacjami zrzeszającymi żołnierzy rezerwy. Należy je traktować jako właściwe w prezentowaniu opinii i oczekiwań środowisk żołnierzy rezerwy, szczególnie w zakresie konsultacji rozwiązań (aktów prawnych) dotyczących funkcjonowania NSR.

Organizacje zrzeszające żołnierzy rezerwy mogą pełnić istotną rolę także w organizacji ochotniczego szkolenia żołnierzy rezerwy. Część żołnierzy rezerwy, którzy nie zdecydują się na służbę w NSR, będzie mieć wolę dalszego podnoszenia swoich kwalifikacji wojskowych – umożliwią im to organizacje społeczne. Wspierana przez MON aktywność szkoleniowa tych organizacji to jeden ze sposobów na spełnienie oczekiwań środowisk rezerwistów, przyczyniający się do wzrostu poziomu wyszkolenia żołnierzy rezerwy.

Resort obrony narodowej, we współpracy z organizacjami rezerwistów, będzie kierował żołnierzy NSR do udziału w ćwiczeniach wojskowych (kursach) oferowanych przez Komitet Narodowych Sił Rezerwowych (NRS) NATO. Propozycje wytypowania polskich żołnierzy rezerwy do uczestnictwa w takich przedsięwzięciach szkoleniowych były przez ten Komitet wielokrotnie formułowane, lecz z uwagi na brak odpowiednich uregulowań prawnych nie istniały dotychczas możliwości realizacyjne w tym zakresie.

Szczególna rola w realizacji tych zadań może przypaść Federacji Stowarzyszeń Rezerwistów i Weteranów Sił Zbrojnych RP (FSRiWSZRP), zrzeszającej organizacje żołnierzy rezerwy. Federacja jest oficjalnym przedstawicielem Polski w afiliowanej przy NATO Międzysojusznictwie Konfederacji Oficerów Rezerwy (CIOR). W ramach prac CIOR Federacja uczestniczy w cyklu spotkań oficjalnych i roboczych, przygotowując drużyny biorące udział w międzynarodowych zawodach sportowych (przede wszystkim podczas kongresów letnich).

Udział w międzynarodowych przedsięwzięciach szkoleniowych i sportowych będzie szczególną formą budowania motywacji żołnierzy rezerwy do służby w NSR.

PODSUMOWANIE

Z punktu widzenia interesu państwa i obywateli przyjęcie nowych rozwiązań w funkcjonowaniu i organizacji Sił Zbrojnych, które będą wzmacniały ich zdolności do działania w warunkach współczesnych zagrożeń, jest uzasadnione.

Wdrażane obecnie rozwiązania mają charakter kompleksowy, odnoszą się zarówno do okresu tworzenia NSR, jak i ich funkcjonowania w przyszłości. Umożliwiają elastyczne dostosowanie organizacji i zasad funkcjonowania NSR do zmieniających się zadań z zakresu obronności państwa, a także możliwości ich realizacji.

W przypadku wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa państwa, jeżeli będzie to niezbędne do zapewnienia możliwości wykonywania zadań związanych z przeznaczeniem Sił Zbrojnych, istnieje prawna możliwość uruchomienia obowiązkowych form służby wojskowej. Służba może być przywrócona w okresie ustalonym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, wydanym na wniosek Rady Ministrów. Ponadto, w przypadkach zagrożenia bezpieczeństwa państwa lub wystąpienia potrzeb Sił Zbrojnych mogą być wprowadzone przez Radę Ministrów obowiązkowe ćwiczenia wojskowe dla żołnierzy rezerwy i osób przeniesionych do rezerwy niebędących żołnierzami rezerwy.

Gromadzenie doświadczeń z funkcjonowania NSR będzie podstawą do weryfikacji przyjętych rozwiązań, a także wypracowania i wdrażania nowych rozwiązań w zakresie organizacji NSR i zasad służby żołnierzy rezerwy. Podstawą decyzji w tym zakresie będą wnioski i rekomendacje II Edycji Strategicznego Przeglądu Obronnego, przewidziane do przedłożenia Ministrowi Obrony Narodowej w styczniu 2011 r.

Dla prawidłowego przebiegu procesu tworzenia NSR i dalszego ich funkcjonowania duże znaczenie będzie miało pozytywne nastawienie opinii publicznej oraz możliwość uzyskania consensusu najważniejszych sił politycznych.

SZTAB GENERALNY WP

Opr.: Oficerowie Zespołu
ds. Profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP
Wyk. Z. Mendrala (846 589)
Dn. 2010.02.19.